

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Університет Миколая Коперника в Торуні (Польща)
Варшавська Політехніка (Польща)
Всеукраїнська асоціація консультантів з управління
Кавказький міжнародний університет (Грузія)
Міжнародний чорноморський університет (Грузія)
Суспільна академія наук у м. Лодзь (Польща)
Університет менеджменту охорони праці в Катовіце (Польща)
Університет прикладних наук Верхньої Австрії
Університет Хакухо (Японія)
Університет в Домброві Гурнічій (Польща)

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

МАТЕРІАЛИ
міжнародної науково-практичної конференції

16 квітня 2021 року
м. Харків – м. Торунь

Дніпро
«Середняк Т.К.»
2021

УДК 005:658 (06)
С91

Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика – матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків – м. Торунь, 16 квітня 2021 року. — Днепр: Середняк Т. К., 2021. – 339 с.
ISBN 978-617-7953-98-1

Співорганізатори конференції:
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Університет Миколая Коперника в Торуні (Польща)

Голова організаційного комітету:
Пономаренко В. С. – д. е. н., професор, ректор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Заступники голови організаційного комітету:
Борова Т. А. – д. пед. н., професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Вовк В. А. – к.е.н., доцент, декан факультету менеджменту і маркетингу ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Лепейко Т. І. – д. е. н., професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Малярець Л. М. – д. е. н., професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Назарова Г. В. – д. е. н., професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Пилипенко А. А. – д. е. н., професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Пушкар О. І. – д. е. н., професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Ястремська О. М. – д. е. н., професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Вчений секретар конференції:
Мазоренко О. В. – к. е. н., доцент ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА	8
<i>Barkova K.O.</i> Influence of information technologies on organizational culture.....	9
<i>Kanova O.</i> Modern approaches to the strategic planning of an economic system development.....	11
<i>Kotlyk A., Gres G.</i> Does flexible, agile, adaptive and organic organizational structure mean the same?	13
<i>Lepeyko T., Jianping M.</i> The essence of the organizational culture concept	15
<i>Myronova O., Kaabar N.</i> Justification of marketing activity organization at an enterprise	17
<i>Pererva I. M.</i> Using the scrum method in project management	19
<i>Горбась І.М., Лінник М.С.</i> Організаційно-методичне забезпечення автоматизації внутрішніх бізнес-процесів підприємства на прикладі АТ «КІЇВПАССЕРВІС»	21
<i>Грузіна І.А.</i> Компетентнісний підхід до стратегічного управління організацією	24
<i>Казьмін І.О.</i> Визначення сутності поняття «організаційна трансформація» підприємств	27
<i>Карпенко Ю.В., Пенова А.І.</i> Теоритичні підходи щодо трактування сутності поняття матеріального потoku	29
<i>Кривобок К.В.</i> Особливості впливу зовнішнього середовища на адаптивність підприємства	31
<i>Кузнецова І.О., Горбатюк В.В.</i> Сучасні концепції мінімізації витрат виробництва	34
<i>Лепейко Т.І., Янієва Д.Д.</i> Мотиваційний вплив в системі елементів організаційної культури підприємства	37
<i>Мельник А.О.</i> Роль матеріальної мотивації в сучасних економічних умовах	40
<i>Нечипорук О.В.</i> Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні	42
<i>Нікітіна І.В., Козлова І.М.</i> Принципи кадрової політики та проблеми її формування.....	46
<i>Полюхович М.В.</i> Особливості оцінки ступеню компетентності фахівців, які розробляють стратегію підприємства при формуванні групи експертів.....	48
<i>Семкова Л.В.</i> Спрощена система оподаткування в Україні.....	50
<i>Сорокіна А.С.</i> Трансдисциплінарність як сучасна технологія управління	53
<i>Таранюк Л.М., Д'яконова І.І., Замора О.О.</i> Стратегічний аналіз роботи суб'єктів бізнесу в умовах пандемії	57
<i>Тисячна Ю.С.</i> Формування депозитної стратегії банку з урахуванням стадій розвитку депозитних продуктів	60
<i>Черноіванова Г.С., Василик С.К.</i> Фінансове забезпечення інноваційної діяльності в кризових умовах	64
<i>Щербак А. М.</i> Оцінювання інформаційних процесів управління сучасним підприємством	66
СЕКЦІЯ 2. СТРАТЕГІЧНИЙ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ	68
<i>Єрфорт І.Ю., Єрфорт Ю.О.</i> Порівняльний аналіз критеріїв для оцінки результатів діяльності підприємства	69
<i>Kosharna V.</i> Internet technologies in the marketing of educational services.....	72
<i>Строкович Г.В., Кумар А.</i> Інформаційне суспільство – основа формування суспільства знань.....	74
<i>Велика О.Ю., Рибак А.А.</i> Особливості організаційних змін на підприємстві	77
<i>Геращенко І.М., Александрова Д.В.</i> Рекрутинг як комунікативний бізнес-процес для досягнення цілей та стратегії підприємства	80
<i>Геращенко І.М., Зінін К.О.</i> Аналіз мотивації персоналу в процесі стратегічного управління життєдіяльності підприємства.....	83

<i>Мартінова О.В.</i> Огляд методів опису діяльності підприємства та прийняття рішень на основі теорії нечітких множин	254
<i>Місюра Є.Ю.</i> Розрахунок собівартості теплопостачання на прикладі КП «Харківські теплові мережі» з використанням економетричних моделей	257
<i>Норік Л.О., Внукова К.І.</i> Статистичний аналіз капітальних інвестицій за регіонами України	259
<i>Степанова К.В., Тижненко О.Г.</i> Синтез методів для комплексної оцінки фінансового стану підприємства	262
<i>Lebedev S.S.</i> Intellectual migration as one of the factors determining the state of the «Human Potential» system Ukrainian realities	264
<i>Гуцько О.В.</i> Модель фінансової піраміди.....	267
<i>Tuzhnenko A.G.</i> The optimal ridge method and the modified OLS	269
<i>Малярець Л.М., Фатьянов Д.В.</i> Вибір методів оцінки структурних змін експортно-імпортного потенціалу підприємства	273
<i>Klymenko A., Nevzorova O., Sigaeva T.</i> Elasticity theory and its practical application.....	275

СЕКЦІЯ 7. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ

ПІДПРИЄМСТВАМИ.....	278
<i>Азаренков Г.Ф., Марачевська А.В.</i> Світові та вітчизняні тенденції розвитку аутсорсингу бухгалтерського обліку в бізнесі	279
<i>Безкоровайна Л. В.</i> Особливості формування доходів і витрат комунальних некомерційних підприємств.....	282
<i>Бочарова Н.А., Тихоненко О.С.</i> Встановлення сутності внутрішнього фінансового контролю	285
<i>Войтко В.В.</i> Удосконалення внутрішньої фінансової звітності на підприємстві.....	287
<i>Жиліна Ю. П.</i> Оптимізація обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємства за критерієм збалансованості	290
<i>Кожушко О. В.</i> Порядок організації судово-економічної експертизи договорів оренди	292
<i>Кривцова Т. О.</i> Вдосконалення методики аудиту зобов'язань суб'єктів господарювання.....	295
<i>Кудіна О. М.</i> Нормативно-правове забезпечення елементів системи оподаткування малого та середнього бізнесу в Україні.....	299
<i>Курган Н. В.</i> Обліково-аналітичне забезпечення управління валютними заборгованостями нерезидентів за експортно-імпортними контрактами	302
<i>Лабунська С.В.</i> Сучасні підходи до формування інформаційної бази щодо оцінки інтегрального показника бізнес-спроможності в системах бухгалтерського обліку та менеджменту підприємства	306
<i>Лядова Ю. О.</i> Організація внутрішнього аудиту на сучасному підприємстві.....	310
<i>Пасенко Н.С.</i> Обліково-аналітичне забезпечення діяльності торгівельних підприємств.....	312
<i>Пасічник І. Ю.</i> Особливості визнання та відображення в обліку електронного цифрового підпису..	315
<i>Пилипенко А.А.</i> Використання системного підходу в організації управлінського звітування підприємств та інтегрованих структур бізнесу	318
<i>Писарчук О.В.</i> Трансформація структури активів в системі управління розвитком підприємств в умовах нової економіки	320
<i>Prokopishyna O.V.</i> Accounting and analytical support for corporate strategies in international business.....	322
<i>Собакар М.В.</i> Підходи до визнання криптовалюти в системі бухгалтерського обліку.....	325
<i>Фартушняк О.В.</i> Поняття електронних грошей, їх класифікаційні ознаки та види	328
<i>Часовнікова Ю.С.</i> Бізнес-план малого підприємства – сучасні підходи до складання	330
<i>Ярцева О.С.</i> Організація консолідації облікового-аналітичної інформації в управлінні бізнес-процесами підприємства.....	332

УДК 657.658

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БАЗИ ЩОДО ОЦІНКИ ІНТЕГРАЛЬНОГО ПОКАЗНИКА БІЗНЕС-СПРОМОЖНОСТІ В СИСТЕМАХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

Лабунська Світлана Віталіївна, доктор економічних наук, професор, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків, Україна

Анотація — Проаналізовано сучасні можливості щодо формування інформаційної бази для адекватної оцінки бізнес-спроможності підприємства в умовах загострення кризових явищ

Ключові слова — бізнес-спроможність, організаційна структура, ресурсний потенціал, ступінь операційного важелю, фінансовий стан.

Кризові явища у світовій економіці, спричинені всесвітньою пандемією Covid-19 викликали турбулентні зміни та перерозподіл ринків товарів, капіталу та робочої сили. ВВП майже всіх провідних економік світу зазнали значних втрат, окрім економіки Китаю, яка за результатами 2020 року має зростання на рівні 6 %. У той час ВВП більшості європейських країн мають негативну динаміку, а загальний обсяг ВВП країн ЄС, за даними Євростату [1] скоротився на 6,6% до обсягу 2019 року.

Не виключенням із загальних тенденцій є й сучасний етап розвитку України, що характеризується кризовими процесами, які проявляються в падінні обсягів промислового виробництва, обсягу ВВП, відтоку інвестицій, посиленні інтенсивності трудової міграції тощо. Так за експертною оцінкою Голови Ради НБУ Б.Данилишина [2] зниження ВВП України за 9 місяців 2020 року становило 5,4%, а за результатами року оцінюється на рівні майже 5%. При цьому, як зазначає експерт, основними драйверами економічної активності вітчизняних підприємств, можуть стати сектори вітчизняної

економіки з швидким обігом капіталу, як то оптова та роздрібна торгівля, фізичні обсяги якої за даними 11 місяців 2020 року мають тенденцію до зростання (майже 8% до відповідного періоду 2019 року). Водночас, критична ситуація в економіці країни склалася з інвестиційною активністю підприємств, що віддзеркалюється у зниженні показника обсягу капітальних інвестицій підприємств, який за 9 місяців 2020 року скоротився на 35,4% у порівнянні з аналогічним періодом 2019 року [2]. Відсутність притоку як зовнішніх так і внутрішніх інвестицій унеможливає зростання вітчизняного виробництва товарів із високою доданою вартістю та, як результат, обмежує зростання економічного потенціалу української економіки в цілому.

В той самий час, зазначимо, що на тлі поширення в світі вакцинації та очікуванні позитивних змін щодо відродження відкладеного попиту, за даними дослідження Державної Служби статистики [3] спостерігаються певні оптимістичні очікування щодо поліпшення ділового клімату в країні. Так, у I кварталі 2021р. індикатор ділової впевненості в промисловості підвищився порівняно з IV кварталом 2020р. на 0,5 в.п, рис.1 [3]

Очікуваний рівень загального індикатора ділового клімату в промисловості, за даними Держслужби статистики України, не змінився порівняно з IV кварталом 2019 р., і становить мінус 0,1%, рис 2., але це все ж таки засвідчує негативну оцінку з боку підприємців можливостей щодо ведення бізнесу в Україні.

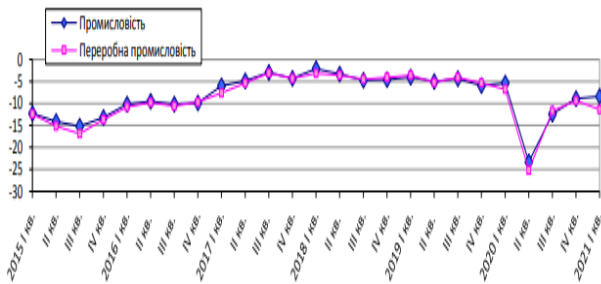

Рис. 1. Індикатор ділової впевненості в промисловості [3]

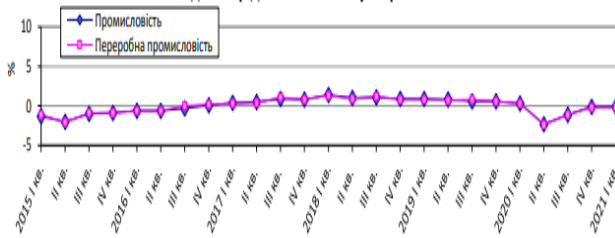

Рис. 2. Індикатор ділового клімату в промисловості [3]

Отже, виходячи з вищенаведеного, слід констатувати, що вітчизняні суб'єкти господарювання стикаються з проблемою достеменно оцінки власних бізнес-можливостей, виходячи із синергетичного прояву дії як зовнішніх так і внутрішніх загроз, що робить тему дослідження досить актуальною.

На наш погляд, розширюючи та уточнюючи загальні підходи до оцінки бізнес-потенціалу сучасних підприємств, слід угрупувати наявні ресурсні компоненти, внутрішні можливості та здатність до їх ефективного використання з боку суб'єкту господарювання в процесі операційної діяльності. Це, в свою чергу дає можливість розмежувати контент загального ресурсного потенціалу підприємства на окремі категорії: РСП (в розумінні ресурсної складової потенціалу) та загальних бізнес-можливостей (ЗБМ). Такий підхід забезпечує поєднання сталої складової (визначення рівня сформованого РСП) та динамічної складової (характеристика структури сформованого РСП, що визначає рівень спроможності підприємства, щодо відповіді на скорочення або зростання ділової активності). Якщо оцінці загального ресурсного потенціалу підприємств

ва присвячено роботи багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців [4-9], то підходи до визначення та оцінки останньої складової потребують подальшого розширення та уточнення.

В дослідженні під загальними бізнес-можливостями (ЗБМ) підприємства, в контексті оцінки визначення ділової спроможності підприємств, пропонується розуміти здатність системи менеджменту підприємства ефективно використовувати виробничий потенціал підприємства для комерціалізації результатів діяльності. Змістовна сутність цієї категорії полягає в оцінці наявності фінансових можливостей, які характеризуються фінансовим станом підприємства, сформованості ефективної структури активів для ведення бізнесу у короткотерміновій перспективі та рівнем відповідності організаційної структури підприємства обраному типу розвитку.

Запропоноване тлумачення показника загальних бізнес-можливостей підприємства (ЗБМ) передбачає визначення підходів до його кількісної оцінки та інтерпретації. В роботі запропоновано ЗБМ характеризувати за рівнем їх сформованості, які можуть бути оцінені на підставі інтегрального показника (ІБМ), що враховує вплив означених змістовних складових, різних за своєю значущістю та способом визначення. У формальному вигляді цей показник може бути представлений наступним чином:

$$ІБМ = \varepsilon ФС + \varphi СВ + \omega НД + \eta ОС \quad (1)$$

де $\varepsilon, \varphi, \omega, \eta$ - вагові коефіцієнти корегування значущості.

ФС- узагальнюючий показник фінансового стану на дату впровадження інноваційного проекту;

СВ- ступень, операційного важелю, що характеризує структуру активів, яка склалася у попередньому періоді;

НД- внутрішня норма дохідності (прибутковості), що характеризує ефективність використання активів підприємства;

ОС- узагальнюючий показник рівня відповідності організаційної структури підприємства певному типу інноваційних змін.

Як то бачиться з наведеного рівняння, перші три складові ІБМ можуть бути визначені досить однозначно у вартісному або від-

носному вимірниках на підставі даних системи фінансового обліку фінансової та статистичної звітності підприємства.

Так, першу компоненту інтегрального показника ІБМ - (ФС), вважається доцільним оцінювати на підставі алгоритму, затвердженого Положенням про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації [10].

Друга складова, показник операційного важелю (СВ), за своєї суттю характеризує структуру витрат підприємства, що склалася на дату оцінки інноваційної спроможності у тому числі, тих витрат, які капіталізовані в активи, та оцінюється співвідношенням маржинального доходу та прибутку підприємства. При цьому відомо, що маржинальний дохід визначається різницею чистого доходу та загальних змінних витрат підприємства, або як сума прибутку та постійних витрат підприємства у попередньому періоді. Таким чином дані для розрахунку показника СВ можуть бути отримані на підставі певним образом організованої системи управлінського обліку. На думку автора, для формування адекватної інформаційної бази для визначення запропонованих показників найбільш вдало організувати систему управлінського обліку на підставі застосування розширеної системи Direct-Cost на підґрунті розмежування неструктурованих, в системі фінансового обліку витрат, на змінну та постійну складову по відношенню до обсягу діяльності. Така побудова функції витрат, що визначає залежність між рівнем витрат та обсягом ділової активності підприємства, може відбуватися на основі оцінки загального атрактору змін витрат у короткотерміновій перспективі на релевантному проміжку зміни фактору витрат. Для цього найбільш обґрунтованим є застосування бухгалтерського методу структуризації витрат у фінансовому обліку, що має бути закладено під час формування загальної облікової політики підприємства й передбачати відповідну розробку робочого плану рахунків з аналітичним угрупованням всіх видів витрат, включаючи витрати періоду на постійні та змінні з одночасним відо-

браженням них за відповідними субрахунками аналітичного обліку. Суттєвим недоліком такого підходу є необхідність розробки відповідних бухгалтерських реєстрів та передбачення часу на обробку певних господарських операцій в процесі їх реєстрації. Це неминуче веде до уповільнення та здорожчення процесу обробки даних, але дозволяє отримати більш точний результат в процесі спостереження за рівнем витрат. Ще одним методом, який дозволяє більш точно розмежувати так звані «змішані» витрати підприємства є застосування методів математичної статистики (методи регресійного аналізу). Але при застосуванні такого підходу число спостережень за рівнем витрат, яке залучається до побудови функції витрат, має бути обґрунтованим, а їх вартісна оцінка має бути співставною. Саме останнє є суттєвим недоліком під час застосування цього методу, оскільки передбачає проведення ретельного трудомісткого аналізу зміни вартісної оцінки певної статті витрат на часовому проміжку з вилученням випадкової складової у зміні витрат.

Найменш поширеною практикою у вітчизняних дослідженнях є використання методів визначення загального атрактору зміни функції витрат за допомогою методів «вищої-нижчої» точок спостережень одночасно з методом візуального пристосування, які, на думку автора, мають низку переваг. Перед усім це простота застосування та можливість оперування з відносно невеликою кількістю спостережень (наприклад, на основі даних про щомісячну зміну витрат та обсягу діяльності протягом останнього року досліджень), що безумовно призводить до здешевлення та пришвидшення процесу опрацювання даних, хоча слід відмітити дуже приблизний результат такого розмежування витрат, та його застосування в ході ретроспективного аналізу або короткотермінового планування.

Зазначимо, що економічна доцільність включення показника ступеню операційного важелю (СВ) до загальної оцінки ІБМ обґрунтована тим, що він характеризує загальну політику формування ресурсної бази з боку системи топ-менеджменту підприємства.

Показник внутрішньої норми дохідності або прибутковості (НД), що визначає третю складову загального показника ІБМ, характеризує ефективність поєднання ринкової та виробничої складової на рівні системи операційного менеджменту з метою досягнення визначеного рівня основних стратегічних показників діяльності підприємства та характеризують можливості топ - менеджменту забезпечити ефективне управління капіталом власників. Розрахунок цього показника також базується на чітко визначених вартісних характеристиках показників доходу та капіталу, які за інформаційне джерело походження мають фінансову звітність («Баланс» та «Звіт про фінансові результати діяльності підприємства»).

Остання складова інтегрального показника рівня бізнес можливостей (ІБМ), а саме узагальнюючий показник рівня відповідності організаційної структури підприємства інноваційним потребам (ОС), має суттєві відмінності щодо порядку визначення та може бути сформований за результатами експертної оцінки в системі менеджменту підприємства. Зазначимо, що ОС, за своєю суттю, є інтегрованим показником, що містить як кількісну так і якісну складову та ґрунтується на низці неоднорідних за проявом та змістом показників, що характеризують формування ефективної системи управління ресурсною складовою підприємства. Труднощі в оцінці цієї складової перш за все полягають у необхідності урахування частини ресурсу підприємства, яка не може бути визнана активом у фінансовому обліку та звітності підприємства, бо не може бути чітко достовірно оцінена у грошовому вимірнику. До таких показників належить показник здатності колективу до роботи в команді, наявність досвіду за фахом, тощо. Інша частина показників передбачає тільки якісну складову в оцінці, як, наприклад, показник достатньої розгалуженості організаційної структури управління підприємством за кожним рівнем системи менеджменту, внесок кожного підрозділу у досягнення певних стратегічних показників, тощо.

Таким чином, для обґрунтованого формування інформаційної бази щодо оцінки бі-

знес-можливостей використання ресурсного потенціалу має бути сформована площина гнучкої інформаційної взаємодії між системами бухгалтерського обліку та менеджменту сучасного підприємства.

Список використаної літератури

- 1.Офіційний сайт Євростату. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2020/12/31/669696/>
2. Данилишин Б. Підсумки 2020 та завдання на 2021 рік. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/12/31/669696>.
- 3 Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: .
- 4.Ареф'єва О. В. Економічні засади формування потенціалу підприємства. *Актуальні проблеми економіки*, 2018. №7. С.71 – 76.
5. Отенко І.П., Малярець Л. М., Іваненко Г. А. Аналіз та оцінка стратегічного потенціалу підприємства. Харків: Вид. ХНЕУ, 2007. 348 с.
6. Захаренко М.М. Теоретичні засади управління виробничим потенціалом підприємства. *Агросвіт*. 2018. № 23. С. 59-65.
- 7.Кобрин Л.Й. Застосування інструментів у правління виробничим потенціалом з метою підвищення результативності діяльності підприємства. *Наукові записки*. 2019. №1 С. 132-138.
8. Almström P, Kinnander A Productivity Potential Assessment Of The Swedish Manufacturing Industr. *Cover page for submission of revised paper to the Swedish Production Seminar*.2007, Yаnuary. URL: file:///C:/Users/admin/Downloads/SPS_Almstrom_Kinnander_rev.pdf.
9. Tangen S., Demystifying productivity and Performance, *International Journal of Productivity and Performance Management*. 2005. vol. 54, № 1, pp. 34-46.
- 10.Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01#Text>.

Автор

Лабунська Світлана Віталіївна, професор кафедри обліку і бізнес-консалтингу, ХНЕУ ім. С.Кузнеця, (svetlana.lab@gmail.com)

Тези доповіді надійшли 15 березня 2021 року.
Опубліковано в авторській редакції.